

Peder Herslebs prædiken Skt. Mikkelsdag

Taler

Peder Hersleb
Biskop

Sted

Odense Slot

Omstændigheder**Prædikentekst**

Johannes' Åbenbaring kapitel 12, vers 7

Desom med tiden skal blive triumpherende siæle i himmelen, maa endelig være stridende siæle paa jorden. Uden strid vindes ingen seyer, uden aandelig kamp og strid kand vi ikke faae ærens krone i himmelen. Naar Paulus først med sandhed kand sige, jeg har stridet den gode striid, da først kand hand med vished sige, nu er mig retferdigheds krone henlagt.

Gud lovede forðum Israels børn Canaans land, et land, som flyder med melk og honing, men de skulle stride først derfor: Gud har ogsaa lovet os himmelen, det rette Canaan, men himmelen skal indtages med vold og ligesom med stormer haand. De, som giøre vold paa Guds rige, rykker det til sig, siger Christus, Matth. 11, 12. Der diskuteres blant natur-kynderne, og det bliver vel aldrig afgjort, enten jorden bevæges, og himelen staar stille, eller himelen bevæges, og jorden staar, men hvad det aandelige angaar, da er det en afgjort sag, at paa jorden faar vi aldrig roe, i himelen allen e er det fredens boelig: Skal ikke et menneske stedse være i striid paa jorden Job. 7,I. Saa snart vi ved daaben har ladet os enrøllere under Christi blod-fane, taget de første draaber af hans blod som hverver-penge, og declareret satan krig, med at forsage hans gierninger, hans væsen, da er siden intet andet for os, uden enten at bryde vor daabes pagt, eller at stride, og da faaer vi siden at finde den eftertrykt af de ord, som blev talt i paradiis:

Jeg vil sette fienskab imellem qvindens sæd og din sæd. I M. 3, 15.

Nu stride skal vi da, der er intet andet for, uden striid kommer vi ey i himmelen. Men det, som skal opmuntre os til striden, efterdi Paulus siger: det er en kamp, som er os foresat, det er en kamp, som vi dog ikke kan undgaa, og derfor ligesaa

gjerne maa gaa frimodig der tit, lader os, siger hand, gaae med frimodighed i de kamp, som os forestaar. Ebr. 12,I.

Det, som da skal opmuntre os, er en deel at vi har saadan mægtig og almægtig Anførere, som strider for os og med os, som aldrig forlader os i den striid, saasom hand har forud overvundet fienden for os, taget braaden fra døden, taget magten fra ham, som har dødens magt, det er dievelen, saa hand fører os i kampen meere for at nyde byttet og rovet, end for at gjøre noget til seyeren, hand overleverer os ligesom en overvunden og bunden fiende, at vi des lettere kand blive ferdig med ham, naar vi kuns staar i troe og forening med JEsu. Det som skal opmuntre os til striden, er dernest, de sikre og probeerte vaaben Gud har udrusted og bevæbnet os med, saa at, har vi end med en bevæbnet fiende at gjøre, satan, den skriften falder den sterke bevæbnede, verden som daglig bevæbner sig mod os med list, med magt, med forargelser og tillokkelser, vi er heller ikke uden vaaben, derfor, naar paulus siger: Vi have ikke at stride med kiød og blod, men med de vældige aander under himmelen, da tager hand os ved haanden, og leder os ind i Guds rustkammer, og siger: tager Guds fulde rustning paa eder, at I kunde bestaa mod dievelens listige anløb, ifører eder Guds fulde harnisk, at I kunde staae imod i den onde stund, udrette alting vel, og beholde marken Eph. 6,12.13.

David gik mod Goliath uden vaaben, med fem slynge steene i sn taske, men havde det beste vaaben i sit hierte, troe og tillig til Gud, hand gik ud i den Herre Zebaoths navn. Naar vi har de fem JEsus vunder og staar med fast troe og tillid i siæl og hierte, da gaar vi saa formidabel mod satan, og saa sikken i kampen, at det blot heder: staar kun divelen imod, saa skal hand fly for eder. Jac. 4,7.

Det som skal opmuntre os i alle slags aandelig kamp, være sig mod synden, mod satan, mod kiødet, mod verden, mod fristelser, mod lidelser, ja mod døden selv, det er omsider den herlige løn, vi har forvente, det Klenodie vi strider for, den u-forgiengelige, den uforvisnelige, og ubesmittelige Krone, ja ikke alleneste den krone, som i evighed skal gives dem, som har vundet fuld seier, men her er belønning her i livet, belønninng ved hvert trin i striden, vi strider aldrig nogen dag, vi overvinder aldrig nogen synd, noge fristelse, at der jo er strax, strax belønning hos, med glæde i vor siæl, med roe i samvittigheden, med trøst i hiertet, med forsikring om Guds naade, og nye kraft til nye strid.

Nu er det vel saa at belønningen er det sidste, som faaes, men det første, som falder i øyene. De Greker hengte paa deres kamp-plads det klenodie der skulle

fegtes om, at øyesynet til klenodiet skulle immer opmuntre de stridende, saa siger Paulus, at Guds kald foreholder os, det er, viser os for øyne det himmelske klenodie, at vi med Mose skal see til belønningen, og derfor være des villigere til, og des fyrigere i striden, da nu vor aften-sangs text gir os anledning at handle om strid og kamp, som en Christen skal og maa have paa jorden, og den seier hand kand og vist skal vinde ved Jesum, saa vil vi forud holde os Klenodiet for øyne, at om striden skulle synes os noget viderlig og haard, belønningen da skal gjøre os den let og ringe, at vi skal see det er umagen værd at stride for, til den ende lader os betragte aandens ord til menighedens engel i Pergamon Aab. 2, 17.

Hvo som overvinder, vil jeg give af det skiulte Manna, og jeg vil give ham en hvid steen, og et nyt navn skrevet paa stenen, hvilket ingen kiender, uden den, som den annammer. Der er stor løn for lidet arbeyde, men her, her er kuns et ord om det vi har at gjøre. Hvo som overvinder. Men mange ord om det Gud vil give. E en ting, som fordres, mange ting, som loves, e en kort strid, stor belønning: saa opmuntrer Gud sine striids mænd, saa encouragerer hand sine troende, saa holder hand dem lønnen for øyne, at de ikke skal blive træt, forsagt og mismodig; skiønt det er kun et ord, som fordres. Hvo som overvinder, saa har dog det ene ord meget at sige, i det ene ord er indbefattet al vor christendom, al vor christendom bestaar i at overvinde, og uden at overvinde, er der ingen christendom; vi bedrager os selv, om vi mener, at christendommen bestaar i at bede, læse, høre, gaae i kirke, alt dette er got, nødvendigt, bør at være, men det er midler til christendommen, men at overvinde os selv med fornægtelse, overvinde vore lyster med fornyelse, overvinde lidelser med taalmodighed, fristelser med troe; andres fortredelighed med sagtmødighed; overvinde verdens tilløkkelser med kortfæstelse; overvinde omsider døden selv, det er christendom.

Og hvor der skal være overvindelse, der maae være strid, hvor der er strid, der er fiende, hvor der er fiende og strid, der maae være vaaben; men det vil vi reservere til Textens forhandling, men nu ikkuns see til belønningen. Hvo som overvinder, den vil jeg give. Allerførst maae vi vide, om her tales om den belønning, som skal følge i himmelen i ærens rige, eller om den belønning, som de troende her nyde i naadens rige virkelig i deres siæle. De fleste tilstaar og forklarer det om den evige belønning, det skiulte manna, at æde brød i Guds rige, et skiult manna, fordi vi endnu ikke kand begribe den herlighed, intet øye har seet, intet øre har hørt, og det er ikke opkomet i noget menniskes hierte, hvad Gud har bereed fpr dem han elske; det er ikke aabenbaret endnu hvad vi

skal blive, men det vide vi, at naar det aabenbares, skal vi blive ham lige I Joh. 3,2.

Og dette at her skulle tales om den ævige belønning, det vil de slutte her af, fordi det heder: Hvo som vinder. Og nu kand ingen sige, at have vundet, førend striden er forbi og til ende, og den er ikke til ende, førend den sidste fiende er overvundet, døden; da først kand vi sige, at have stridet den gode Striid, naar vi kand legge det der til: Jeg har fuldendet mit løb. Deraf kommer det, at denne Text bliver gemeenligen brugt til Liig-Text, at forklare over de døde, som nu har udstridet; men jeg holder denne Trest snarere for en Liv-Text, end en Liig-Text; jeg holder for, og det med fuld Overbeviisning, at her tales om den Belønning i dette Liv, som en Christen faar, der strider mandelig mod Synden; thi just derfor heder det ikke: Hvo som har overvundet, at Kampen skulde være til ende, men det heder med eftertryk: Den Overvindende vil jeg give.

At Gud ikke allen e vil belønne den fulde Seyer med fuld Løn i himmelen, det kunde synes, at være endnu saa langt borte, ved det haab kunde vi snart blive trette og kiæde af striden; men hver en Seyer, hvert et strid i Striden, hver en fremgang i vor Christendom, vil hand immer belønne, imedens vi strider, imedens vi lider, imedens vi vinder. O kiære Siæl strid! Du tør ikke frygte at bie efter lønnen; du skalt finde den i dig selv strax, med de rige Raades gaver, med overflødig Aandens trøst, med roe i hiertet, glæde i samvittigheden, den Fred, som overgaar al forstand, indtil den fulde løn kommer, du skalt faae din dag-løn, din maaned-sold her, og der skal dog intet dig afgaae af den ubeskrivelige løn i himmelen; og derfor kaldes just den løn et Manna: og Ed. Kierligh. Veed selv, hvor Israels børn fik det Manna, nemlig ikke efter at de vare komme ind i Canaan, da hørte Manna op; thi da behøvede de det ikke længer, men Manna faldt daglig ned, da de endnu vare i ørken, i striden, i daglig gienvordighed. Nu alt dette ere betydninger paa det aandelige: altsaa tales her ikke om belønningen i himmelen, det rette Canaan, men det Manna falder medens vi endnu ere i ørken, i verden, i striden, vil Gud immer lade dette Manna regne ned til os, immer give os ny trøst, ny kraft til ny striid.

Vi seer vel, at Guds Aand her taler forblommede ord, og altsaa bør vi vide hvad her forstaaes ved enhver af disse ting især, og anledningen, hvorfor der just bruges saadanne talemaader: Uden tvil sigtes her hen til de Grækens lyst-spil paa deres kamppladser; thi den som der holte sig vel og vandt seyer, hand fik foruden det Klenodie, som var foresat, endnu flere fordeler: der blev giort et

stort gieftebud til hans ære, og hand havde siden et frit taffel i deres Pritonnær, dernæst fik hand sin Tesseram, (sit Kiendetegn) til et vidnesbyrd om sin mandomsgierning, og endelig blev hans navn med stor Ceremonie indskrevet iblant deres helte, i den saa kaldede udødeligheds bog. See, hvor nær Guds Aand sigter til denne skik, for at opmuntre de aandelige stridsmænd: de skal faae foruden det evige Klenodie, i steden for et timeligt giæstebud og frit taffel, det skiulte Manna, et himmel-brød: i stæden for en Tessera til vidnesbyrd skal hand faae en hvid steen, et vidnesbyrd i deres samvittighed, Guds Aand, som vidner med deres aand, at de ere Guds børn; i stæden for en forfændelig ære, med et stort navn, faae et nyt navn, som overgaar alle navne, det navn, at hele Guds sønner og døttre.

Verden lover os ogsaa løn, den lover os et Manna, om vi vil være den liig: vellyst, timelig glæde, kiødelig magelighed, syndig fornøjelse, daglig forfængelighed, hvilket alt sammen smager kiødet så sødt, som Manna og honning, da det dog er gift for siælen; med JEsus siger: lad dig ikke daare, lad dig ikke føre, lokke og overvinde med det manna, jeg vil give dig et bedre Manna end syndens glæde, det skiulte Manna, Aandens glæde, hiertets lyst, det har andet at sige. Verden lover og en hviid steen, et got vidnesbyrd, at de som ere verden lige, de skal allen e hede artige, kloge, venlige, honette folk, derimod alle de, som ikke vil være verden liig, faae en sort steen, de hede phantaster, hyklere, egensindede, særsindede mennisker. Men JEsus siger: lad dig ikke daare, jeg vil give dig en langt bedre steen, et bedre vignesbyrd, jeg vil være dig bekiendt for min himmelske Fader, jeg vil kiendes ved dig, at du er min stridsmand, at ærens krone dig skal gives.

Men lader os nu komme til Lønnen selv, den JEsus lover: Jeg vil give ham det skiulte Manna at æde. Jeg vil ikke opholde Eders Kierligh. Med adskillige Forklaringer, da nogle vil ved det Manna forstaae Evangelium, der er sødt som honning og honning-kage, et Manna for en siæl, som ret faaer smag der paa, en livsens lugt til livet, men et skiult Manna for de fleste; Vort Evangelium er skiult for de fortabte. 2. Corinth. 4,4. Jeg takker dig Fader, at du haver skiult dette for de vise. Matth. 11,25. Andre vil ved Manna forstaae Guds venlighed at smage i siælen, det David taler om, Smager og seer hvor sød HErren er. Ps. 34/9. Disse forklaringer vil jeg intet røre ved. Der er intet ont i dem, og det kommer dog ud paa det samme, men koster at komme der til, dog forklarer JEsus selv hvad det Manna er, nemlig hand er det selv, hand er det selv, hand siger til Jøderne: Moses gav eder ikke brød af himmelen, men min Fader giver eder det rette brød

af himmelen; Jeg er livsens brød, hvor som kommer til mig, skal ikke hungre. Eders fædre aade Manna i ørken, og døde, men jeg er det rette brød, hvo som æder deraf, skal ikke døe. Joh, 6, 48.50. Alt saa tør vi ikke længe spørge, hvad det er for et Manna, JEsus vil give, nemlig ham selv:

Hvo som vinder, den vil jeg give mig selv; hand skal nyde den sødhed af min samfund, den smag af min kierlighed, den trøst af min nærværelse, den fred, som jeg giver, og verden ikke kand give eller tage, den glæde af min iboelse i hiertet, som vi i søndags hørte om; hvorfor Christus kalder sig et Manna, vil tiden ey tillade nu at udføre, men vist er det, at det Manna i ørken var et deyligt forbillede paa JEsus, det var en gave af Gud, som hand lod regne af himmelen, saa er og JEsus e en Gave: Saa elske Gud verden, at hand gav sin Søn. Joh. 3, 16. Dersom du kiendte den Guds gave, og hvo den er, som taler med dig, siger JEsus til qvinden Joh. 4,10.

Manna var af himmelen, og kaldtes himmel-brød, himmel-korn, Psal. 78, 24.25. Saa er jo og JEsus et brød, som kom af himmelen, Joh. 1, 14. Manna var underlig, noget, som aldrig før var seet, hvorfor Israel, da de først faae det, sagde Manhu, hvad er det? Deraf fik det og sit navn: saa heder JEsus underlig, Esa. 9, 6. Hans fødsel underlig, hans Guddom ubegribelig. Manna var uanseelig, som smaat frø, saa var JEsus efter hans Persons høyhed meget uanseelig for verden. Hand agtede det ikke for et rob at være Gud liig, men tog sig en tierners skikkelse paa. Phil. 2, 6. sqq. Manna blev snart foragtet, skjønt det var en Guds gave, skjønt af himmelen, skjønt det havde en yndig smag, dog bleve de kiede deraf og leede derved, kaldte det en løs spise, (ell. Meget ringe brød,) 4 Mos. 21, 5. og raabte paa deres kiødgryder i Ægypten. Samme skiebne havde Jesus, hand blev snart foragtet.

Hand som til sine egne, og hans egne annamede ham ikke. Joh. 1, 11. Om Manna, siger Viismanden, at det havde hvad smagen hver ønskede, Viisd. 16, 21. 25. Saa er i Jesu alting gjort os af Gud til alle ting, hand er givet os af Gud, til viisdom og retferdighed, helliggjørelse og gienløselse. I Cor. 1, 30. Manna var et brød, som Israel havde, uden al u-mage, de saade det ikke, de bagede det ikke, det regnede ned til dem; Saa er Jesus et brød, som Gud har givet os, uden al vor fortienelse, uden at vi har kundet gjort noget dertil, det regnede ned i overflødighed, ingen fattedes, som ville samle det, det falt alle dage: saa er JEsu naade tilstrekkelig for alle, overflødig nok, at os fattes ikke paa nogen naade-gave; det regner ned, saa længe det heder i dag, det er naadens tiid, saa tilbyder

JEsus sig alle. Dog endskiønt de havde Manna uden alt arbeide, skulle de dog samle det, om de ville have det, og samle det aarle, saa er Jesus vel et brød, vi ikke kand forskaffe os, Gud har givet os det, men nu hand er givet, skal vi søge ham paa de maader hand har lært os, søge ham aarle og i tide, med Poenitense og omvendelse, med Suk og bøn, med længsel og hunger.

Men JEsus kalder sig ikke allen e Manna, men end det skiulte Manna; der ved sigter hand hen til den krukke Manna, som blev indsat i helligdommen, og kunde ikke sees af enhver, saa er Jesus et brød, men ikke lenger synlig paa jorden, hand er gaaet ind i det allerhelligste, og sat sig hos Guds høyre haand. Hand var et skiult Manna, ikke allen e i det gamle Testamente, da hand var indvikket i skygger og forbillede, men hand er endnu et skiult Manna for de vantroe, de kand ikke begribe det, der maa tales og prædiket, saa længe man vil, om den sødhed, som en troende finder i JEsu foreening, det er alt sammen for verden en ubegribelig ting, de holde det for smukke tanker, men at det skulde være noget reelt, at Guds børn kand finde nogen varhaftig sødhed i JEsu, ja midt i drøvelse selv finde mere sødhed og mere roe og glæde, end et verdens barn i sin største lyksalighed, det kand de ikke troe. Hvad det er: du fryder mit hierte frem for hine, der haver overflødig most og korn, det er Arabisk for verdens børn, de høre det, de admirerer det, men de veed ikke hvad det er. JEsus er et Manna i sine troendes hierter. Vort liv er skiult med Christo i Gud, Coll. 3,3. Den herlighed og sødhed Guds børn finde, den kand verden ikke see, ikke troe, ikke holde muelig, ja det er et skiult Manna for Guds børn selv, den fulde glæde i JEsu har de ikke endnu, det er kun en forsmag, hvad vi nu finde, det er visselig meget, saa vi og blive drukken af Guds huses gode ting, dog er det intet mod det ævige.

O! Havde Guds børn ikke mere got, end det verden seer, saa vare de sandelig elendige ; thi da har verden mangel glæde og mangel lyst, som disse maae miste ; men Jesus siger : jeg har en mad, som ikke sees, saa har sandelig Guds børn en mad, et Manna at æde, som verden ikke seer. Guds rige bestaar ikke i mad og drikke, men i retferdighed, fred og glæde i den Hell. Aand. Rom. 14, 17. Just den retferdighed, den fred, den glæde er det Manna, som en siæl nyder, der overvinder, den siæl har Guds rige i sig ; hvo som overvinder vellyst, syndig lyst, den skal jeg give at æde det skiulte Manna, hand skal finde vellyst nok i mig, ham skal ingen lyst fragaae ; Forsikre dig paa, du forsager ingen lyst for Christi skyld, du lider ingen u-lyst for hans skyld, at hans jo skal give dig lyst igien i din siel, rette vellysters strømme ; O Gud! Hvor dyrebar er din naade, at menniskens

børn haabe under dine vingers skygge Ps. 36.

Nu denne eene belønning, det Manna kunde være nok at opmuntre os til, at stride mandelig ; Ach! At du o menneske kun engang, kun engang fik smag paa det manna, du skulle aldrig mere begiære verdens lyst, du skulle faa saadan afsmag i din siel, at du virkelig ingen lyst fant deri, fordi du har nu smaget noget bedre ; Men du maae stride først og overvinde, den synds smag maae ud af din siel, inden du kand faae det Manna at æde. Jeg vil give ham at det skiulte Manna og e en hvid steen. Hvor er den fader, som giver sit barn en steen, naar det beder om brød Luc. 11,11.

Gud giver ikke steen for brød, men steen og brød, himmel-brød og en hvid steen. Lutherus verterer det : Jeg vil give ham et got vidnesbyrd. Sagen er rigtig, og det er just forklaringen paa denne steen. De Græker havde saa meget med steene at gjøre, hvide og sorte stene ; deres lykkelige og ulykkelige dage merkedes med hvide og sorte steene ; den dag, da dem noget got var vederfaret, kastede de i en velforvaret potte en hviid steen, naar noget ont var dem skeet, en sort steen ; naar aaret var omme, talde de stenene, og som de hvide eller sorte stene vare de fleste til, kaldede de det et got eller ont aar ; naar livet var ude, bleve aarenes stene talde, og derefter blev den døde kaldet en lykkelig eller elendig mand ; de brugte stene i deres retter-gang, at naar de voterede til doms, da var en hvid steen et frikiendelses, en sort steen et fordømmelses votum ; naar stenene bleve talde, derfter blev dommen fældet. Ligesaa, naar vota skulle samles til at vælge raads-herrer og andre vigtige æmbeds-mænd ; derfor har Lutherus nu verteret denne steen, et got vidnesbyrd. Christi votum er hans frikiendelse ; Lad al verden fordømme og spotte et Guds barn, og mene, hand gjør formeget deraf : det kommer ikke an paa verdens votum ; JEsus giver ham en hvid steen, den gielder mere, end al verdens vota, og det ikke allen e paa dommens dag : Hvo mig bekiender for mennesken, den vil jeg bekiende for min himmelske Fader. Matth. 10, 32. Men og her i livet.

Hand giver dem i stæden for en tung samvittigheds steen, og syndens beskyldninger, en hvid steen, et got vidnesbyrd, en frikiendelse i deres samvittighed ; hand giver dem en hvid steen, naar hand ligesom med sit zignet beseylet i deres samvittighed den trøst : vær frimodig min søn, dine synder ere dig forladne ; en hvid steen, naar hans Aand bær vidnesbyrd med vor aand, at vi ere Guds børn. Rom. 8, 16. En hviid steen, at naar de ere retferdiggiorde, da have de fred med Gud. Rom. 5, 1. En hvid steen : Dersom vort hierte ikke fordømmer os, da have vi dristighed til Gud, og dersom end vort hierte

fordømmer os, saa er dog Gud større, end vort hierte. I. Joh. 3, 20.21. Lad satan da komme frem med sine sorte steene, vore sorte synder, hand har samlet, at vil forklage os for Gud, O! Her er en hvid steen fra JEsus, vi har at vise op. Vi har en Talsmand hos Faderen, JEsus Christum, den retferdige. I. Joh. 2,1. O Allerkiereste ! Lader os stride, at vi kand vinde ; lader os ikke agte verdens vidnesbyrd for os eller med os, de kand lyve, de kand hykle, de kand fare vild, men at vi kand have det vidnesbyrd af JEsu, saa er Guds vidnesbyrd større end alle menniskers. Joh. 5, 9.

Her er endnu mere Belønning : Hvo som vinder, ham vil jeg give et nyt navn, skreven paa stenen, som ingen kiender, uden den, som det haver. Hvad det er for et nyt navn, forklarer Guds Aand tydeligere Aab. 3, 12. Jeg vil strive mit Guds navn paa ham, og min Guds stads, det ny Jerusalems navn, og mit ny navn. Merker vel, Guds navn, Guds børn, Jerusalems navn, Gus arvinger, og alt dette følger med stenen. Det er jo det Paulus siger, Guds Aand vidner med vor Aand, at vi ere Guds børn, og ere vi børn, da ere vi arvinger, Guds arvinger. Rom. 8, 17. Endnu tydeligere cap. 21, 7. Hvo som overvinder, hand skal arve det altsamen, og jeg vil være hans Gud, og hand skal være min søn. Der har vi det nye navn, det navn Esaias taler om : Jeg vil give dem en sted i mit huus, inden mine mure, og et bedre navn, end søners og døttres navn, et evigt navn, som aldrig skal forgaae. Esa. 56, 5. Dette kaldes et nyt navn ; thi det har vi ikke før havt ; vi vare syndsens og dødsens børn, nu Guds børn ; et nyt navn, det er et herligt navn ; thi alt herligt, kosteligt, kaldes i skriften nyt, nye sang, nyt brød, nye klæder ; et nyt navn, fordi det haver været brugeligt, og er endnu, at ved stands ophøyelse ogsaa følger navnes forandring : Slaver, som bleve frigiørde, finge deres herrers navn at bære ; de som nobiliteres, faar ogsaa gierne et nyt navn. Naar Jacob har holdt sig vel i sin striid med Gud, og vundet seyer ved bøn og troe, faaer hand til belønning et nyt navn, Jsrael, en Guds fyrste.

Saa heder det, jeg vil give dem et nyt navn, at naar de af synden blive helligede, af slaver frigiørde, saa faar de et nyt navn, Guds børn : See, hvilken kierlighed Faderen beviser os, at vi skal kaldes Guds børn. I Joh. 3,1. Saa mange som troe paa ham, har hand givet magt, at kaldes Guds børn. Joh. 1, 12. Og det navn faar de skrevet paa stenen, altsaa ikke et løst navn, en tillagt titel, ikke et navn skrevet i sand og støv, ikke et navn, som verdens navne : naar vi ere døde, glemmes vort navn : men her er et nyt navn, skrevet paa steen, og hvilken steen? Marmor eller allabast? O ney! Ogsaa de navne forgaae med tiden : ney Guds steen, Guds vidnesbyrd, Guds hukommelse, evigheds bog, et evigt navn, som en

skal forgaae. Esa. 56, 5. Og et navn, som ingen kiender, uden den, som det anammer.

Ach! Den sødhed, der er i det navn Guds Barn, det kiender ingen, det agtes saa lit i verden, at give en den titel, det Guds barn, og at tage sig selv den titel : men hvad trøst, hvad kraft, hvad glæde der ligger i det navn, det veed aldrig nogen, uden den, som har det. Hvad veed et verdens barn hvad det har at sige, at kunde gaae hen og tale med Gud, som en Fader. Hvad forstaae de af de u-sigelige suk, som raaber i os Abba Fader. Hvad veed de af det daglige giæstebud i siælen, af det liv i Christo, af det hiertets skiulte menniske, af den troens glæde, af den daglige vellyst, af den fred, som overgaar forstanden, af det skiulte Manna ; ingen holder det for noget besynderligt, at kaldes et Guds barn, uden den, som har det ; for andre kand ofte et Guds barn være i som e en udslugt lampe i de stoltes øyne Job. 12, 5. Andre kand holde dem for elendige mennisker, for e en plage at være saa gudelig, men de som har Christum boende i deres hierter, og smager det skiulte Manna, de finder en glæde, som verden ikke forstaaer, de har et vidnesbyrd, som verden ikke kand læse, et navn, som verden ikke kiender, de kand finde større glæde og sinds rolighed midt i sygdom, i trængsel, i drøvelse, ja i døden selv, end de lyksaligste i verden kand finde midt i deres herlighed.

Du glæder mit hierte frem for hine, naar de end har overflødig most og korn. Ps. 4, 8. Nu saadan herlig belønning er der for den stridende og vindende, skulle det ikke gjøre os en lyst til striden? Skulle det ikke opvekke en begierlighed hos os? Tænker, kiære siæle, paa det Manna, paa den steen, paa det navn. O! At jeg kunde gjøre eder ærgierig nok efter det navn, gierig nok efter den ædelsteen, hungerig nok efter det Manna ; men vil I have det, saa maa I stride først, Hvo som overvinder vil jeg give. Og vinde kand vi ikke uden strid, og stride skal vi i sandhed ikke, uden vist at vinde. O! Vel an, efterdi her er ikke andet for, end enten at vinde, og da at vinde et evigt navn, et herligt Manna, eller at tabe, og da taber vi intet mindre, end siæl og salighed ; Dog hvorfor skal vi tabe? Vi kand ikke tabe, naar vi kun vil stride, der ligger Gud mere magt paa, end os. O vel an da, militemus, lader os stride! Og det er det vi ville betragte ; efter at jeg først har søgt at foreholde eder det himmelske Klenodie til en Indgang, for at opvække eders begiærlighed, saa er det nu paa tid, at vise eder hen til kamp-pladsen, at see hvad her er at gjøre for at vinde. Af vor aftensangs text kand vi dertil tage anledning, deraf jeg da og denne gang ikke vil tale om andet, end det som gaa os selv egentlig an ; nemlig jeg vil forestille:

En Christens Liv som en strid, Og det

1. Den visse og adskillige slags kamp, som enhver Christen nødvendig og absolut skal have.

Den stridende Christens visse sejer og triumph.

Textens Udlæggelse.

Saa har vi da efter løfte at betænke En Christens liv, som en strid, og deri (1) Adskillig slags kamp, som en Christen nødvendig og uforbigængelig skal have. Vores text handler om en strid, der begyndtes i himmelen : ikke i Guds æres himmel her oven til, der er ingen strid mere, der kommer dragen ikke op, der skal hand ikke indcommodere os længer, men ved himmelen forstaaes Guds kirke, som skriften saa ofte kalder en himmel, et himmeriges-rige, alt saa den strid her tales om, dermed forstaaes en vis revolution i Guds kirke, da sathan har faaet e en knek, Guds kirke er kommet i nogen flor og velstand : men hvad det er for en tiid, hvad det har været for en strid, det er endnu ikke afgjort ; thi nogle vil forklare det om den tid, da Guds kirke fik først christen ovrighed over sig, at christne keisere kom til at regiere, og altsaa Christendommen fik og den verdslige ære paa sin side ; da blev sathan udkast af himmelen, da det hedenske mørke og grove afguderie blev udryddet, hedenske templer bleve forstyrrede, Guds tienesten offentlig indført, Christus over alt og frit kunde prædiket uden frygt for forfølgelse, da tabte visselig sathan et stort slag, da vandt Guds kirke en stor fordeel.

Andre vil forklare det om Reformations-tiden, da sathan fik et stort fald, Guds kirke atter en stor sejer, Antichristen fik et dødeligt saar, superstition og vankundigheds mørk blev fordrevet ved Guds ords lys, ligesom nattens mørke ved den klare dag ; Guds ord, som var ligesom en forglemt og forbøden bog, igien offentlig kunde læses. Andre holder for at her tales om en endnu forestaaende forandring i Guds kirke, at sathan endnu skal faae et haardere stød, Guds kirke endnu komme i større flor, Christus endnu blive veldigere paa jorden, Antichristen gandske skal undergaae, hedningenes fylde komme ind i Guds kirke, og gandske Israel blive salig. Alt saa siger jeg, er det gandske u-vist og u-afgjort hvad texten egentlig sigter hen til, og hvad strid her tales om, den er

tagen af Aabenbaringens bog, og Aabenbaringens bog er endnu i mange stykker for os en beseglet bog ; men jeg vil intet handle om i denne text uden det, som er gandske vist og afgjort : intet uden det, som gaaer os an, og kand tiene os til opbyggelse ; efterdi det Guds ord, den ganske hell.

Skrift, som er indgivet af Gud, er nyttig til lærdom, til straf, til forbedring, til optragtelse i retferdighed, saa kand og dette stykke af Bibelen tiene os dertil, og derfor i stæden for at texten taler om en strid, som gaar den gandske Guds kirke an i almindelighed, saa ville vi igien derfor føre os til gemytte : den strid, som hvert lem af Guds kirke, hver christen har at berede sig til, og bevæbne sig imod. Her tales om en striid mellem Michael og dragen, Christus og sathan ; men hvad hielper det os, at JEsus har overvundet sathan for os, dersom vi nu lader os overvinde af sathan, og ikke gjør ham modstand? Hvad gavner os JEsu seyr, uden vi har deel i hans seyr? Og skal vi have deel i den seyr, saa maa vi være med i striden.

Hvo som ikke er med mig, hand er imod mig. Luc. 11, 23. Ere vi ikke med JEsu i striden, saa er vi mod ham, og saa har vi ingen deel i hans seyr.

Her er ikke allen e Michael, som strider, med Michael og hans engle, og med disse engle forstaaes sandelig ikke de udødelige aander, men Guds børn paa jorden, efterdi den himmel her tales om, er ikke den æres himel, men Guds kirke, saa ere og de engle her tales om, ikke himmel-borgere, de salige aander, men Guds kirkes borgere, de troende mennsker ; her tales om saadanne engler, som kand døe : de agtede ikke deres liv dyrebar, heder det.

Her tales om saadanne engle, som overvinde ved Lammets blod og ved vidnesbyrdets ord, heder det ; nu veed vi, det gaar ikke englene an, men de troende ; her tales om vore brødre, som have stridet og overvundet den, som dem anklagede, til at opmuntre os, at følge deri vore brødre, som er gaaet for os, de hellige og salige, som ere nu alt i deres seyr, at vi af dem skal see, at sathan er ikke u-overvindelig, men at vi ligesom de, ved Lammets blod og vidnesbyrets ord sandelig og visselig skal overvinde ham, om vi strider.

Men at komme til sagen, hvor mange slags kamp en christen vist og utvivlelig maa udstaa, inden hand kommer til fredens bolig, da er der : 1. Poenitentses kamp. 2. Fornyetelses kamp. 3. Troens kamp. 4. Lidelsers kamp. 5. endelig Dødsens kamp. Alle disse ere os visse, ingen af dem undgaae vi, og i alle disse

maa vi overvinde : og hvo som overvinder, den vil jeg give at æde rc. I alle disse kamper har vi visselig med sathan at gjøre ; thi endskiønt hand er ikke eeneste fiende, vi har og mod kiød og blod at stride, og det i sær i poenitentses og fonyelses kamp, og det er en farlig fiende i vor egen barm, det forraskelige hierte, der staar i forbund med sathan, til at ruinere vor siæl, og er ferdig, naar hand bestormer os, at opgive fæstningen for ham, de kiødelige begiæringer, som strider mod siælen. Vi har med verdé at gjøre, sandelig og en farlig fiende, ja en ven i øyet, men en fiende i hiertet : den jeg kysser, den er det, griber ham, siger Judas, den forræder, om Jesu, og saadan en verden, naar den er mest venlig mod os, og det gaar os efter ønske, da forraader den os, dens forførelser, dens foragtelse, dens lyster, dens tillokkelse har overvundet saa mangen en siel.

Verdens venskab er Guds fiendskab ; ikke desmindre er dog sathan vor hovedfiende, de andre ere hans Allierede og Secundanter, hand fører dem an, hand selv blander sig i al den strid, en christen har at udstaa, hand løber om, og søger hvem hand kand opsluge, mod ham er det, vi skal sette vor meste Force, vor beste magt. Vaager og beder ; thi eders modstandere, dievelen, gaar omkring. 1. Pet. 5, 8.

Hand stilles os for her i texten under saa mange navne og gestalter : i poenitentses kamp er hand som en rød drage, som texten kalder ham ; thi der bruger hand ret al sin magt, at hindre os fra poenitentse ; i vor fornyelses kamp er hand den gamle slange, som forfører den gandske verden ; i vor troes kamp er hand den anklagere, som anklager os for Gud dag og nat ; i vor lidelse og dødens kamp er hand som den, der haver en stor vrede, fordi hand haver kuns en stakket tiid, som der staar i næste ord efter vor text ; i alle disse kamper er det ham, som vi skal stride med, ham vi maae overvinde ved Lammets blod og vidnesbyrdets ord : Allerførst er der da poenitentses kamp : inden vi den har udstaaet, og inden vi i den kamp har vundet, ere vi ikke christne, saa længe poenitentse ikke er skeet, ere vi end i satans vold, hand fører os fangne efter sin vilie ; hver synd vi har paa os, er som en bolt om vore fødder, som en snare hand har bundet os med ; men i poenitentsen er det vi skal giøres løs af sathans strikker : O Gud! Hvad er det en haard kamp, hvor gielder det hart paa, hvor er poenitentse ikke saa let en ting, som de fleste holder den for, de flestes poenitentse gaaer af uden kamp, derfor og uden seyer, det er et verk, de gjøre selv, naar det komer dem tilpas, og de holde op dermed, naar dem synes :

Ach! Det er aldrig nogen ret poenitentse, ney, naar den bliver alvorlig, gaar den

ikke af uden striid, og heftig strid ; og da gaar striden an, naar et menneske, som hidindtil har levet tryk i sin synd, følesløs i sin samvittighed, hand omsider bliver opvakt, ligesom af en søvn ved Guds ord, skiellene falder ham fra øynene, hand begynder at see sin elendige tilstand, sit hiertes fordervelse, sin synd ikke alleneste mangfoldighed, men og dybhed og rodfæstelse i hans natur, saa hand seer ingen muelighed at komme derudaf, hand finder sin afmagt og skrøbelighed, hand vil ud, ud af det synds væsen, og kand ikke ; nu seer hand, hvad hand har gjort, hand har immer holdt det let før, hand har meent, hand kunde lade sin synd, naar hand vilde, men nu først, nu først seer hand, hvor synden har bedraget ham, hvor naturen i ham er ond, hvor vanen er bleven ham bleven ham formægtig ; nu vil hand begynder at afstaae sin synd, og kand ikke, om hand end gjør sit beste, at dempe synden hos sig, saa maa hand dog med sin siels bedrøvelse og forhærdelse erfare og befinde, at hand ikke er god for at overvinde en eneste synd ; thi om hand end kand tvinge sig fra gierningen at gjøre, nu det lader sig vel endda gjøre, men hand finder alt for meget, at hand har synden i hiertet, at synds lyst er hos ham, at den synd hersker inden i hans siel, at end ogsaa, naar hand ikke gjør synden udvortes, saa fuldbringer hand dog synden i hiertet, og da hand veed nu, da hans øyn ere oplatte, at Gud er hierternes Randsagere, at hand, som er en Aand, prøver aanderne, saa kand en saadan angerfuld syndere, heldst naar til samvittighedens beskyldning komer lovens trussel, Guds ords forbandelse, satans fristelse, ikke andet end gjøre sig den regning, at hand er evig forloren.

Men dette er ikke endnu kampen, alt dette gaer af uden strid, det er domen hand maa fælde over sig selv ; men nu veed hand af Evangelio, at JEsus er kommen, for syndere at saliggjøre, saa hand seer ligesom et lidet glimt til saligheds port, kunde hand kun fatte troen paa ham : Men ach! Nu bliver troen for ham et vildpræt, som hand før i sin sikkerhed har holdt saa let, at troe paa Jesum, at troe sin salighed, o! Det var troe før alt hvad som hos ham var ; men ach! Den som nu kunde troe, nu gielder det paa, nu seer hand, at troen er ikke hans egen gierning, hand ikke selv kand give sig troen, o Gud! O Gud! Hvad gielder det nu om troe ; nu gaar striden an, nu kiempes ret død og liv med hverandre, nu strider troe og vantroe, forsagelse og haab : hand seer Jesum an som en Frelser, men hand veed og, at i Christo JEsu gielder intet uden et nyt creatur, og hvor skal hand blive et andet menneske?

Da kand vi med sandhed sige, at Michael og dragen strider i en saadan syndere, at virke troen i ham, men dragen vil ikke slippe sit rov, hand mener at have de

ældste breve, hand haver saa længe boet i hiertet i rolig possession, og vil nu ikke af sit herberge; nu er hiertet den himmel, hvor striden begynder, det er valstæden og kamp-pladsen, her er intet andet for, end dragen maa udstødes af himelen, Christus maa overvinde ham, og udrive en saadan synderes siel af hans strube ; aldrig skeer nogen ret omvendelse uden heftig striid, uden stor angst, vi maae være forsikrede paa, at satan slipper ikke en siel med god vilie ; da er hand ret som en rød drage, der forferder synderen, der holder ham mellem sine kløer, vil skrekke ham, vil gjøre ham poenitentses verk uendelig, hand kommer nu til ham, som til Cain : dine synder ere større, end de kand forlades, du er forgamel i din synd, du har tøvet for længe, tænk ikke der er nu mere naade for dig.

Ach! Du arme syndere, hvor er du nu ilde daran? Hvor mange bierge seer du nu i veyen for dig, som dig synes umuelig at overstige ; her er ikke e en synd, men saa mange, her er ikke udvortes synder allen e, men indvortes synder, som nu sees at være de verste, og vi før ikke har agtet : et sind afvent fra Gud, et hierte fuld af forfængelighed, end ogsaa naar vi ville have gode tanker, kand vi ikke, tusinde ting kommer os i veyen, at hindre vor omvendelse, at det ikke skal komme til nogen ret igiennembrydelse, og i sær den skiøde-synd, den synd vi har havt mest kiær, vor hoved-passion, den Dalila i vort skiød, som vi har været hengiven til, hvad heller det har været gierighed eller vellyst ; ach! Den synd. Bliver nu vor dievel, den kand vi nu ikke tænke paa uden forferdelse ; thi vi seer ingen muelighed at blive af med den, nu vil vi kaste den fra os, nu vil vi aldrig gjøre den mere ; men see, inden vi seer os om, saa holder den synd paa, at capitulere i vort hierte, saa merker vi, den er os endnu kier, saa seer vi, at den har sit fulde herredømme ind i hiertet ; da falder en syndere tiit de tanker ind : o! Det gjør dog ingen gode, hvad vil jeg plage mig selv, jeg seer jo vel, det er umueligt, jeg bliver ikke anderledes end jeg er, jeg maa nu lige saa gierne fare fort ; nu seer hand, at hand er hensolt/henfolt under synden. Rom. 7.

Nu ængstes hand : o jeg elendige menniske! Hvo vil skille mig fra dette døds legeme? Og denne kamp den bliver hos e en haardere, end hos en anden, saa at mange ret komme paa bredden af fortvilelse ; hos e en lenger end hos en anden, at mange med saadan kamp kand gaa i langsommelig tiid, og bære disse pile i sit hierte, og kand ikke blive dem qvit ; den kamp endes ikke, førend den stærkere kommer over den stærke bevæbnede, og tager harnisket fra ham : førend JEsus forbarmer sig over en saadan synder, som nu ret til gavns kiender sin elendighed og afmægtighed, at hand holder op med lenger at ville hielpe sig selv, at de tanker ere ham ret forgaaet, at hand kand selv omvende sig, men at hand nu blot

legger sig ned for JEsu fødder, som en forloren synder, aldeles forsager om sig selv, og overgiver sig i Jesu barmhiertighed, af ham, af ham alleneat ville hielpes ; thi saa lenge endnu synderen selv vil gjøre det, og gjøre noget detil, saa bliver hand i kampen, og den bliver jo lenger, jo haardere, men da, naar hand nu ret er bleven knust, ret seer sin aandelig fattigdom, sin nøgenhed, sin blindhed, sin afmagt, og hungtrer efter JEsu retferdighed, da kommer JEsus den synderes ven, den Forsoner, og tager harnisket fra sathan, som hand forlod sig paa, tager synden bort fra synderen, og forlader ham hans synder, og taler i hans siel : vær frimodig, dine synder ere dig forladne : da bliver den gamle drage udkast af himelen, af synderens hierte, som nu bliver en Guds himel, en Guds bopæl, hand vil boe i et sønderknuset hierte ; nu har synderen faaet fred med Gud ; thi hand er retferdiggiort ved troen, nu har hand overvundet den kamp formedelst Lammets blod, og derved er virkelig den verste kamp vundet.

Ach! At vi alle forstode dette. Ach! At du af egen erfaring vidste hvad den kamp var ; thi den er den første, og maa absolut skee hos dig, ellers er du ikke i naadens stand. Ach! At vi ikke unddrog os fra denne kamp i vore sundheds dage, at vi ikke skulle have formange fiender paa eengang at drages med i vor døds stund, naar vi desforuden ere svage ; den kamp er nødvendig, jo før overstaaet, jo bedre. Lader os gaae med frimodighed i den kamp, som os forestaar, som vi dog ikke kand undgaa. Ebr 12,1.

Vi veed jo, vi ere vredens børn, vi veed jo, vi har været store syndere, nu, der maa jo da være én tiid at vi ere komet ud af den stand, og mener vi, at den tiid, den striid, den forandring er gaaet saa uformerket af, at vi ikke har følet den selv, ney det kand ikke være : derfor o menniske! Ikkun frisk daran. Dømmer vi os selv, skal vi ikke fordømmes med verden : Lader os undersøge vort gandske levnet, og fange dermed i tide an ; sørg kun ikke, hvorfra den sorg, den poenitentses bedrøvelse skal komme, den kommer nok, lader os kun løse sækkeu, op, vi skal finde i sækken det, som Benjamin fandt, det hand ikke tænkte. O! Vel den, som har den kamp overstaaet ; men er end den første, den haardeste kamp overstaaet, derved er dog ikke striden til ende: nu æder du allerede det skiulte Manna, nu nyder du den søde fred med Gud, nu har du tilgang i troen til hans naade. Men vent ikke, at sathan skal nu lade dig i roe, ney! Nu er hand udkast af sit herberge, nu siger hand: jeg vil vende om igien til mit huus, nu bestormer hand dig paa alle, paa alle sider; den første kamp, poenitentses kamp, komme mig for som Israels børns udgang af Ægypten igiennem det røde hav, da fik de seyer over deres afsagde fiende Pharao, der druknede med al sin hær i det røde hav, saa

drogner nu al sathans ret, al hans hær, vore synder, i det røde hav af Lammets blod, Gud skee lof, den angst er over, den kamp er forbi, den verste, det vanskeligste, det farligste er overstaaet;

Men om end Israels børn vare komme igienem det røde haf, om end Pharao var druknet, derfor bliver de ikke fri for strid, al den tiid de vare i ørken, havde de immer med fiender at giøre, nu paa e en, nu paa anden side, med Amalekiter, med Moabiter, snart den hele vey til Canaan var fast en bestandig striid; saa maa du og vide, o menniske! Om du end har overvundet i poenitentses kamp, du er nu bleven fri for døde gierninger, din samvittighed er rensset ved Jesu blod, saa er du dog ikke bleven fri for strid; tro mig, sathan vil giøre sit beste, at faa dig fat igien, lader hand dig end være i roe en tiid lang, det er kun for at giøre dig sikker, at du synes ingen synd rører sig mere hos dig, hand vil faae dig af din vagt, indtil hand forrasker dig. Nu gaar for det andet den dalige kamp an, den fornyelsens kamp, den strid imellem aand og kiød, at aanden begierer imod kiødet, og kiødet imod aanden;

Nu end ogsaa i denne kamp er sathan hoved-mand; thi end skiønt det synes det er kun kiødet, vi i den kamp har at giøre med, vor egen syndige natur, som vel er bleven ved den første seyer i poenitentsen saa vidt overvunden, at den ikke hersker over os, og kiødet ikke med vor samtykke faaer sin villie frem, saa dog rebellerer imer den fiende paa ny, kiødet eller synden i os, den syndige natur vil immer giøre anden modstand, saa at det gode vi ville giøre, bliver vi hindret udi; saa dog er ogsaa sathan sandelig i denne kamp den første og sidste, nu vel ikke længer som en rød drage; thi hand er udkast, hand har ingen ret mere til os, synden er forladt, vi staae nu i troen til Jesum, i vor naade-stand, der er intet fordømmeligt i dem, som ere i Christo JEsu: men nu kommer hand som den gamle slange, som hand kom i paradiis, at føle sig for, at prøve paa, om hand ikke kand komme i handel med os, at forsøge, om vi har vor bue spendt, om vi staae bereed at stride med ham, om vi altid er bevæbnede med vidnesbyrdets ord, det aandsens sverd, som er Guds ord Eph. 6,17.

Om hand ikke kand faae os som Eva, til at sette Guds ord til side, saa ere vi let fældede paa ny; nu kommer hand som den sathan, der forfører den gandske verden, at hand nu først vil forføre os til smaa synder, under det navn, at vi staaer nu saa vel i naade hos Gud, en liden synd kand ikke skade, det regner Gud ikke med sine børn, hand holder os vel det til gode, vi ere dog nu omvendt og bedre end andre, helgene kand vi dog ikke være, hvem vil dog være saa singular; saa søger hand saa lit og smaat efter haanden at føre os først til sikkerhed, siden til

skiødesløshed, saa til dristighed, indtil hand igien bringer os i virkelige fald.

Denne kamp er daglig, saa ofte et meniske finder hos sig synds lyst, at den iboende synd rører sig hos ham, saa ofte en syndig tanke stiger op, saa ofte vi lokkes af verdens enten lyster eller forargelser, saa er der ny kamp, hvor en Christen maa giøre modstand, strax overvinde den ved vidnesbyrdets ord, ved hver syndig tanke stræbe og tænke: see, den tanke er kommen mod min villie, du seer, o Gud! Jeg har ingen behag i den, hielp mig ved din Aand, at staae den imod, lad den syndige tanke ikke faa bolig og rødder hos mig.

Kommer os en syndig lyst paa, strax stride og kæmpe med troe, bøn og fornegtelse, siig i dit hierte: O Gud! Hvad er jeg bange for den lyst, at den kunde faae magt med mig, og styrte mig i synd, tilregn mig ikke den opstigende lyst, den er mig selv vederstyggelig, hielp mig at dempe den, saa den ikke skal forraske mig, giv mig forsigtighed, at jeg ikke med uskyldig lyst skal falde i syndig lyst.

Saa ofte vi seer forargelser og andre onde exemplar, som kunde irritere os, strax maa en Christen kæmpe derimod med bønnen: ach Gud! Bevare mit hierte, at jeg ikke bliver verden liig, eller følger med den store hob, men at jeg maa blive dig liig, og træde i dine fodspor, som du har efterladt os et exempel.

Saa ofte nu verdens meniskers frygt komer os paa, at gjør jeg det, saa vil verden lee mig ud; hvad vil de sige om mig, nu vil jeg være en helgen, nu bliver jeg til en hylere, strax maa vi kæmpe derimod: o Gud! Lad ikke saadant skrekke mig af, eller giøre mig forvirret i mit løb, lad det ikke kome mig fremmed for, at verden hader og spotter dem, som vil frygte dig; gjør mig fast i hierte, saa jeg ikke frygter for nogen ting, men frygter dig. See, denne fornyelses kamp er vel ikke saa heftig som den forrige, men er saa meget farligere, som den varer saa længe, alt vor liv, og vi saa snart kand blive tret og doven, derfor maae vi immer opvekke os selv med vidnesbyrdets ord, immer holde os Klenodiet for øynene: Hvo som vinder, ham vil jeg give, rc.

Ved hver sejer over hver syndig tanke, syndig lyst, smage vi et manna, en roe, en glæde, en trøst i vor siæl, vi fryder os i HErren, som giver os en sejer efter den anden. Men foruden den daglige kamp, som ikke ophører, saa lenge vi lever, og bær dette kiød, og har sathan omkring os, kommer vel nu og: for det tred ie: paa ny en saare heftig striid i siælen, en troens kamp med haarde fristelser, naar sathan kommer som en anklagere, at klage over os for Gud, siger texten. Det

forrige kaldes en kamp mod synden Ebr. 12,1. Men dette kaldes troens kamp, strid en god troens striid. 2 Tim. 6,12.

Jeg formaner eder, at I stride for den troe, som er en gang overantvordet de hellige. Jud. V. 3.

Det skeer fornemelig, naar enten sathan begynder at bebreide os i vor samvittighed vore forrige synder, eller og endnu varende skrøbeligheder, at disputere os troen og Guds naade; hvor ofte finder en christen, ogsaa efter at hand er bleven troende, én knegtisk frøgt hos sig, at hand seer Gud an som en forferdelig og streng dommere, da smider sathan piile af vore engne skrøbeligheder; see!

Vil du bilde dig ind, at du er et Guds barn, som er saa skrøbelig, du lever ikke en time, at du jo synder, du taler neppe et ord, at der jo er feyl, hvor meget got har du forsømt, hvor er din troes kraft; Nu, det er sandelig en haard kamp, det er som en hevn sathan tager over os, at naar hand seer, hand ikke kand faae os tilbage i sine strikker, hand dog i det mindste skal forstyrre vor glæde, skal giøre os christendommen haard og tung, og den kamp bliver ingen fri for, fristelser maae vi have, at vor troe kand prøves, Gud er ved saa trofast, at hand passer byrden efter skulderne, hand lader os ikke fristes over vor formue, er vor troe svag, hand lader ikke fristelserne komme haardere, end vi dem kan udstaae, jo stærkere troe, jo haardere fristelser, det er de knytte næve-slag, en Paulus maa tale af den satans engel, og denne kamp er nødvendig; thi vor tro duer ikke, førend den har faaet sin prøve; havde vi ingen fristelse, vi bleve let sikre, og skulle snart falde, men fristelsen giør os ydmyge, giør os varsomme, giør det, at vi holde ps des inderligere og ideligere til JEsu, og søge styrke i ham, i alt dette overvinde vi dog for hans skyld, som os elske.

I alt dette blive vi dog formedelst troen bevarede ved Guds magt til salighed, i hvilken vi kand glæde os, om vi end ere bedrøvede i allehaande fristelser; paa det vores troes prøvelse, som er meget kosteligere end det forgiengelige guld, der prøves ved ilden, kand findes til lof, pris og ære i Christi aabenbarelse. 1 Pet. 1,5.7. Og den seyer vi vinde i den kamp, bestaar der udi, at vi uagtet alle saadanne fristelser dog beholder troen, beholder dog et ydmygt og tillidsfuldt hierte til Gud, at vi kun ikke slipper Gud og overgiver os, med om hand ville slaae os ihjel, ville vi dog haabe paa ham, som Job siger; Her til kommer vel ogsaa den fierte slags kamp, som en christen heller ikke bliver fri for, nemlig udvortes lidelser, enten paa legemet eller sindet: sorg og

sygdom, drøvelse og gienvordighed, det er og en kamp, og virkelig udfordrer en strid, hvor vi har at stride med vor knurrende kiød, med vor grublende fornuft, med vor kielne og kiødelige natur, som saa gjerne vil have det søde af HErren og ikke det sure, som saa gjerne vil dømmen om Guds naade, efter det timelige Gud beviser os, da er der en kamp i vor siel i taalmodighed, inden vi kand lære den saa nødvendige kunst i vor christendom, at forsaae vor egen villie, og underkaste os selv til at troe, at Gud er visere end vi, og at hand bedre forstaar hvad os tiener, end vi selv, inden vi kand indbilde os, at korset er nødvendigt, at korset er tienligt, at hand kand være os blid og god, endskiønt hand legger os drøvelse paa;

o Gud! Hvor sperrer vort kiød og blod, vor fornuft sig i den kamp mod Guds vilie; hvad koster det, inden vi kand lære det eneste ord: possum carere, jeg kand undvære det, vil Gud tage noget fra mig, jeg kand undvære det, vil Gud tage noget fra mig, jeg kand miste det, Gud eene skal være mig nok: o Gud! Hvad er det saa haard en lection: hvo som vil være mig discipel, hand skal forsage sig selv, tage sit kors paa sig, og følge mig efter.

Hvo megen øvelse maa vi have, indtil vi lære med god villie at kysse paa Guds riis, og sige med David: det var mig got, HErre, at du ydmygede mig; ach hvad er det saa let sagt og siunget, men ikke nær saa let lært og meent: Hvad min Gud vil, det skee altid. Sandelig det er en kamp, hvor en Christen har nok at gjøre med sig selv, og lærde det ikke, dersom ikke Guds Aand tillige med i drøvelsen arbeidede med os, og vidnede om alt dette, at dette vidnesbyrdes ord er det vaaben, som og i den kamp skal gjøre os til seyervindere, saa vi kand komme saa viit i den kamp, at vi ikke allen e kand taalig bære vor lidelse, men at vi og efter haanden lærer at takke Gud for lidelserne, at rose os af vore lidelser.

Vi roser os af vore trængsler; thi trængsel gjør taalmodighed, taalmodighed forfarenhed, forfarenhed haabet, og haabet lader ikke beskæmmes; thi Guds kierlighed er udøst i vore hierter formedelst den H. Aand, som er given os.
Rom. 5,3.5.

Endelig staar os og den femte og sidste kamp for, nemlig dødens. Nu den er os ligesaa vis som anden kamp, og den veed vi, at vi ikke kand undgaae, den gaar visselig ikke af uden kamp, men en kamp, som for e en kand være lettere og mildere, end for en anden, en kamp, hvilken, naar den er allen e, at ikke nogen af de andre kamper blander sig iblant, er i sandhed den letteste at overvinde.

Hvo som forud har staaet poenitenszes kamp vel ud, og deri overvundet ved Lamets blod; troens kamp med fristelser, at hand har staaet sin prøve, o! For den vil sandelig dødsens kamp ikke være ret forskrekkelig, og ikke saa faerlig for den, som har fred med Gud, og Aandsens vidnesbyrd i sin samvittighed, for den er døden mere et glædeligt budskab, en vogn, at føre hans siel hen til Lammets bryllup: men trøste Gud! Naar poenitenszes kamp skal skee tillige med dødsens kamp, det er vel det allerhaardeste og tillige den allerfarligste og alleruvisseste strid.

O vel den, som i døden har ikke andet at stride med, end døden, den er vel en fiende, vor lives fiende, men sandelig vor siæles ven, at nest efter JEsu er der ingen, som gjør bedre mod vor siæl, end døden, som skiller den fra al jammer, fra al strid, og fører den hen til evig fred; derfor kalder Paulus den fiende, men den sidste fiende: den sidste fiende skal og afskaffes, som er døden. 1 Cor. 15,26.

Den sidste fiende; thi, naar den er overvunden, da skal ingen fiende mere røre os, ingen dievel mere ængste os, ingen synd mere krænke os, ingen poenitentse mere qvæle os, ingen fristelse mere forferde os, ingen lidelse mere bedrøve os.

O! Salige ere de døde, som døe i HErren, de hvile af deres arbeide. Aab. 14.

Saa mange slags kamp har en Christen vist og sikker at udstaae, ingen af disse tør vi tænke at undgaae, hvi ville vi gjøre os det lettere end det er? Hvi ville vi forhale vor kamp, og lade vore fiender samle sig at overfalde os paa e en gang? Og alle disse arter af kamp gaar sandelig ikke af uden lidelse, lidelse i poenitentses kamp, lidelse i den striid mellem aand og kiød, lidelse i troens kamp eller fristelser, lidelse i lidelser, lidelse i dødens kamp. Derfor, naar Paulus minder Timotheum, at hand er en Jesu Christi stridsmand, da setter hand der hos: Liid det onde, som en ret Jesu Christi stridsmand. 2 Tim. 2,3.

Men om der end er lidelser ved vi maa daran, her er Guds bud og villie: strid den gode striid. 1 Tim. 6,2. Lader os løbe med frimodighed i den kamp, som os forestaar, og see op til Jesum, som er troens begyndere og fuldkommere. Ebr. 12,2.

Her er vort kald, som forbinder os der til. Naar Paulus taler om troens kamp, saa legger hand dette der til: Vi ere kaldede der til, 1 Tim. 6,12. Her er stridens

nyttighed, vi kand ikke paa anden maade faae klenodiet: ingen bliver kronet, uden den, som strider, og strider rettelig. Her er seyerens vished, vi skal ikke tabe i den striid, det er JEsus os god for og Mand for.

Her kommer det ikke an paa enten at vinde eller at tabe, som anden striid er uvis, ney her kommer det kun an paa at stride, saa vinde vi visselig. De have overvundet, siger texten, formedelst Lammets blod, og vidnesbyrdets ord, de agtede ikke deres liv dyrebar.

Dette skulle være det vi lovede, at handle om, nemlig: Den stridende Christens visse Seyer og triumph. Men tiden vil ikke tillade det: Blot, vi seer, at her er Guds Aands forsikring om den visse seyer, ved de uovervindelige vaaben, i hvad slags kamp det er: er det poenitenszes kamp, da overvinde vi ved Lammets blod; thi den seyer i poenitenszes kamp bestaar i syndernes forladelse, og syndernes forladelse faar vi formedelst Lammets blod.

Vi blive forløste fra mørkheds magt, og oversatte i Guds elskelige Søns rige, i hvilken vi have forløsning formedelst hans blod, som er syndernes forladelse. Coll. 1,13.14. Ligesom da morder-engelen gik igiennem Ægypten, og myrdede i hvert huus, men hvor paaskelammets blod var stenket paa dør-terskelen, maatte hand gaae forbi; Saa snart vi i vor poenitensze ved Jesu blod ere rensede af vore synder, og vi har faaet fred med Gud ved korsets blod, saa har sathan ingen magt mere med os, ingen deel i os, ingen ret mere til os; de have overvundet ved Lamets blod. Lad ham fremvise det store register med mine blodige synder, den haandskrift er udlesket og, ved Jesu blod naglet til korset.

Men inden poenitensze er giort, inden vi ere bestenkte med JEsu blod, o gid ingen have med sathan at gjøre, eller vove nogen kamp med ham, det ville gaae os, som Scevæ børn, dievelen sprang paa dem, handlede dem ildem og sagde: Christum kiender jeg og Paulum veed jeg, men hvo ere I? Er det i fornyelsens kamp, hvor vi har med kiødet at stride, den iboende synd, ogsaa der er Lammets blod vor seyer, JEsu blod, som skal styrke os, JEsu blod, som skal rense os daglig af de vedhengende skrøbeligheder, JEsu blod, som skal give os kraft, at overvinde synden og vor onde natur, at vi kand formaae alting formedelst ham, som gjør os stærk.

Kommer det nu til troens kamp, med fristelser af sathan, da er der foruden Lammets blod, især vidnesbyrdets ord, at vi da ikke holder os til det, vi synes at

føle og finde; thi i fristensens stund finde vi ikke troen, føler ikke til nogen trøst, men da maae vi blot holde os til Guds ord, til hans løfter og forjættelser, at de skal være sande, end ogsaa naar vi mener slet intet at finde der til; salige ere de, som ikke see, og dog troe.

Om du end skiuler det i dit hierte, saa veed jeg dog du tænker der paa. Job. 10. Naar det kun er alvor hos os, at vi vil vende os uden hykleri fra vor synd til den levende Gud, en alvor at søge sin salighed allen e i JEsu, en alvor i ham at leve og døe, saa kand du være vis paa Guds ords sandhed, at hand ikke skal forskynde dig, end ogsaa naar du synes ikke at finde nogen freudighed; thi hvad den freudighed angaar, den vil Gud give i sin tiid, om ikke før, da i dødsens stund; thi den freudighed er mere en troens frugt, en troens løn, end en troens prøve.

Endelig naar det kommer til lidelsens stund og dødsens stund, vinder vi endnu seyer, baade ved Lammets blod, som trøster os, ved vidnesbyrdets ord, som styrker os, og med en resignation under Guds villie: de agtede ikke deres liv dyrebar. Naar et menneske saa har overgivet sig i Guds villie, at liv og død er ham lige meget, naar hand kun maa være HERrens, hand gruer intet for at døe, naar hand kun kand døe i HERren, hans liv er ham ikke saa dyrebar, at jo Guds naade er ham langt dyrebarere, om hand kunde købe sit liv med at gjøre nogen slags synd med villie, hand da langt heller ville døe, end forsynde sig imod sin Gud, det er den største seyer, det kiendeligste seyerstegn, at den anklagere er overvunden.

Det er det JEsus siger: Hvo som elsker sit liv, hand skal miste det, men hvo som hader sit liv, hand skal beholde det til et evigt liv. Joh. 12,25.

Nu ved det vi har talt om adskillige slags kamp, en Christen har at udstaa, minder os om endnu en slags, som Paulus taler om, bønnens kamp, naar hand siger: Jeg formaner eder formedelst den HERre JEsu Christum, ved Aandens kierlighed, at I ville hielpe mig at stride med mig i eders bønner for mig til Gud. Rom. 15,30.

Saa mindes vi billig om vor pligt og skyldighed, den vi er vor allernaadigste Konge skyldig altid, i sær i denne nu værende tilstand, at stride for ham, og hielpe ham at stride med vore bønner for ham til Gud; det er underdaneres pligt, at stride for deres Konge, ikke at agte deres liv dyrebar, at vove blod for ham, og det kand enhver undersaat gjøre; men her er en anden strid at føre, en

aandelig striid, den ikke alle, ikke enhver kand gjøre, ikkuns troende og omvendte.

O! Saa mange, som ere Guds børn, som har troen, lader os nu stride for Kongen med vores bønner til Gud, nu gielder det paa, om nogen kand bede; lader os med troens bøn kome ham til hielp, den beste striid, den beste hielp er, at vi nu kand gjøre, og erindre det apostelen Jacobus siger: Troens bøn skal hielp den syge, og HErren skal opreise ham, og haver hand giort synd, da skal de ham forlades. Jac. 5,14.15.

Lader os ikke allen e stride for ham, men hielp ham at stride, nu hand visselig har kamp.

O Gud! Hielp ham nu at overvinde ved Lammets blod alle sine synder, Gud hielp ham at stride den gode striid, beholde troen og en god samvittighed, Gud hielp ham at stride i lidelsens striid, og overvinde med taalmodighed, Gud sætte dødens kamp endnu langt borte, men skal det være, saa hielp ham i den kamp mod den sidste fiende saa at stride, at retferdighedens krone kand blive hans.

Nu du store pagtens Engel, du u-overvindelige Seyer-Herre, du stærke Helt af Davids Stamme, du Løve af Juda, du som har vundet seyer: død hvor er din braad, helvede hvor er din seyer? Lovet være Gud, som gav os seyer formedelst Jesum Christum, hielp os at stride, giv os at erkiende, hvad der hører til en sand christendom, at ingen bedrager sig selv, men at vi forud gjør os reining, at det ikke vil gaae af uden strid, og haard strid, mangfoldig strid, ach!

Gud give alle dem, som ikke har giort sand poenitense, naade til, at de ikke lader sig strekke med den poenitenses kamp, men giver sig i den kamp, jo før jo bedre, at de i deres liv og sundhed kand udstaa den som den haardeste kamp, og overvinde ved Lammets blod, og naar de her har vundet seyer, saa giv dem kraft til at være troe indtil enden, at de kand faa livsens krone, at de baade i fornyelsens, i troens og i lidelsens kamp maa blive mandig og bestandig, indtil de omsider i den sidste kamp skal vinde den sidste seyer, og aldrig see nogen fiende mere; gjør os, o Gud! Alle mandig og sterk mod sathan, udruste os med Guds fulde harnisk, vær du vor hielper at stride, strid du selv med os og for os, kom ihu, at vi ere støv, tænk derpaa, at vi ere skrøbelige, glem det ikke o!

Gud, at det er din ære, ligesaavel som vor salighed, døde os ikke, førend synden

er dødet hos os, afskiær os ikke vor liv, førend vi ere skikkede til evigheden: lad os ikke ende dette liv, førend vi ere beridde til et bedre, kald os ikke herfra, før vi ere duelige til helgenes arvedeel i lyset, rense os med Lamets blod, styrke os med vidnisbyrdets ord, lad sathan ingen magt faae med os, hvad heller hand kommer som en drage, at forskrekke os, eller som en slange, at forføre os, eller som en anklagere, at forvirre os, hielp os at faae e en seyer efter den anden, indtil vor strid har en ende, at vi af den stridende kirke skal forflyttes til den triumpherende, hvor vi da med alle engler og helgenes mange tusinde u-afladelig skal siunge: Nu hører vor Gud salighed og kraft, og riget og magt hans Christo til.

AMEN.

Kilde

En Christens Liv, som en Striid, Forestillet udi En Prædiken Paa St. Mikkels-Dag Aar 1730. Paa Odense Slot holdet For Det Kongel: Herskab. København, Trykt i det Kongel. Waysen-Husets Bogtrykkerie. 1731.

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Oplysningstiden, Prædiken, Prædikener fra 1700-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/peder-herslebs-praediken-skt-mikkelsdag>